

Ана Марија Б. Павловић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Центар за научноистраживачки рад
<http://orcid.org/0009-0008-2558-4862>

ПРИМЕНА КОРПУСНЕ ПЛАТФОРМЕ ‘УДАЉЕНО ЧИТАЊЕ’ У УНАПРЕЂИВАЊУ ДИГИТАЛНЕ ПИСМЕНОСТИ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ²

Предмет рада јесте примена једне од корпусних платформи у сврху унапређивања дигиталне писмености ученика средње школе, на примеру обраде наставног садржаја о полисемији речи уз помоћ електронских ресурса српског језика. Општи циљ рада је побољшање квалитета наставног процеса *Српског језика и књижевности*. Постављени циљ рада остварује се креирањем једног од метода који унапређује реализацију наставних садржаја више средњошколских предмета. Појединачни циљеви су: 1) креирање једног од метода за побољшање реализације наставних садржаја из предмета *Српски језик коришћењем корпусне платформе ‘Удаљено читање’* (Distant Reading) Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић”, приказаног на примеру обраде наставне јединице *Полисемија речи* и 2) стицање дигиталне писмености код ученика средње школе. Рад је теоријски заснован на филозофском концепту Нових студија писмености, за методолошко-методички постулат узет је модел *обрнуте учионице* (Flipped classroom), а теоријско-емпиријски оквир истраживања има интердисциплинарни карактер. Полазна хипотеза рада односи се на мотивисаније, брже и дуготрајно усвајање наставних садржаја и креирање метода за унапређивање реализације наставног процеса. Сprovedеним истраживањем даје се концепт за имплементирање дигиталних компетенција, базиран на принципима контекстуализације наставног процеса, истраживачког рада ученика и критичког мишљења.

Кључне речи: настава српског језика и књижевности, дигитална писменост, полисемија речи, удаљено читање, обрнута учионица

1. Увод

Од средине 20. века на нашим просторима успостављена је традиционална методика наставе српског језика и књижевности, која је и данас канон методике као науке и струке (в. Николић, Петковић 2018: 18). Услед глобалног и националног друштвеног и технолошког развоја, оквир традиционалног модела методике постао је преузак³ због чега се савремено образовање све више базира на постулатима који унапређују квалитет наставног процеса и прилагођавају га изазовима савременог друштва. Убрзаној промени наставно-образовних стандарда посебно је допринео друштвени контекст након пандемије вируса Ковид-19 (в. Селаковић 2021: 136–137; Бојовић, Стојкановић 2022: 12). Описане друштвено-историјске околности довеле су до императива о унапређивању реализације наставног процеса. Засад потврђени начини остваривања наведеног императива своде се на методолошки утемељене радове о настави као истраживачкој бази,

1 ana.marija.pavlovic@filum.kg.ac.rs

2 Истраживање спроведено у раду финансирао је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2024. години број 451-03-66/2024-03/200198).

3 О појединачним непогодностима традиционалног методичког метода реализације наставе погледати у Маринковић 2013.

начине укључивања нових лингвистичких и књижевнотеоријских знања у наставну праксу (в. Петровачки, Штасни 2008; Петровачки, Штасни 2010)⁴ и пре свега на међупредметно и унутарпредметно функционално повезивање наставе⁵, те израђивање међупредметних компетенција⁶. „Од међупредметних компетенција у ученику и у настави српског језика посебно треба развијати компетенције из области (а) Комуникације, (б) Рада са подацима и информацијама и (в) Одговорним учешћем у демократском друштву”⁷ (Николић, Петковић 2018: 330)⁸. Нужност осавремењивања школског образовања⁹ произлази и из саме чињенице да је данашња настава намењена генерацијама које су одрасле уз дигиталне медије, за које рачунар представља битну компоненту свакодневног живота. Тако формирана популација подразумева трансформацију традиционалног модела реализације наставе у модел активне конструкције знања (в. Бојовић, Стојкановић 2022: 12). По промени из традиционалног модела у нови модел наставе дошло је и до промене у законској регулативи. У Члану 11 *Закона о основама система образовања и васпитања* (Сл. гласник РС, бр. 88/2017)¹⁰ упућује се на развој кључних компетенција за целоживотно образовање, с обзиром на то да токови живота и рада 21. века усмеравају образовање ка развоју информатичке писмености, вештинама комуницирања и употреби информационо-комуникационих технологија, критичком мишљењу, социјалним вештинама и сл. Промене у законској регулативи условиле су фокус који је на ученику и учењу, а не поучавању у настави. Фокусирање на ученика и учење постиже се увођењем досад некористићених наставних средстава у наставном процесу¹¹.

- 4 Будући да је „пут усклађивања наставе и савремене лингвистике веома спор” (Брчкало 2015: 136), „задатак методичара јесте да укажу на начине унапређивања наставе српског језика применом савремених лингвистичких достигнућа” (Николић, Петковић 2018: 18), као и применом сврсисходних технолошких могућности савременог друштва, јер „Настава је врло сложена и планска друштвена делатност у којој се примењују толико разноврсни начини рада да је готово немогуће обрадити исту наставну јединицу у разним приликама на исти начин” (Николић 1988: 25) и отуда је методолошки корпус наставе „увек отворен јер се настава стално усавршава, а методе се гранају у низ својих како познатих тако и могућих варијанти и функционалних склопова” (Николић 1988: 27–28). „Такође, најновији извештај о реформама образовања у европским земљама (Десет година реформи..., 2001) као пожељне конструкте будућег школског учења издваја *учење путем искуства и учење конструкцијом*” (Митровић 2010: 155–156).
- 5 О примерима и значају функционалног повезивања наставних садржаја погледати у: Аврамовић 2016.
- 6 В. *Међупредметне компетенције* (Сл. Гласник РС, бр. 101/2017) на: <https://www.kompetencije.edu.rs/mejupredmetne-2/>. Последњи пут приступљено 15. 2. 2024.
- 7 Појава сајтова, платформи, апликација и програма базираних на вештачкој интелигенцији, као што су ChatGPT и Bard, у фокус пажње методичара све више доводе етичко и одговорно учешће учесника наставног процеса у демократском друштву, стога би се у методичким радовима убудуће требало оставити више простора за разматрање тог питања.
- 8 „Компетенције нису везане за одређену струку, већ су трансдисциплинарни и везују се за личност појединца” (Зобеница 2010: 135).
- 9 Анализа унапређивања академске наставе прелази оквире овога рада, те се у овом раду нећемо бавити тим питањем.
- 10 В. *Закон о основама система образовања и васпитања* (Сл. Гласник РС, бр. 88/2017) на: https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_sistema_obrazovanja_i_vaspitanja.html. Последњи пут приступљено 15. 2. 2024.
- 11 Пример иновације у реализацији наставних садржаја из предмета *Српски језик* погледати у: Новакмет 2020.

2. Теоријско-методолошки оквир рада

Актуелизација наставе у оквирима савременог друштва мотивисала је израду нашег рада, који за предмет има примену једне од корпусних платформи у сврху унапређивања дигиталне писмености ученика средње школе, на примеру обраде наставног садржаја о полисемији речи уз помоћ електронских ресурса српског језика. *Полисемија речи* као наставни садржај предвиђена је наставним програмима за основну и средњу школу. Уз помоћ нових технолошких достигнућа у вези са дигиталном хуманистиком, те корпусном лингвистиком унутар ње, покушаћемо да представимо једну од могућности обраде полисемије као средњошколског гимназијског градива из предмета *Српски језик и књижевност*¹². Општи циљ рада је побољшање квалитета наставног процеса. Наведени циљ остварује се креирањем једног од метода који унапређује реализацију наставних садржаја више средњошколских предмета, а на примеру одабраног наставног садржаја из *Српског језика и књижевности*. Два су појединачна циља нашег истраживања: 1) креирање потенцијалног метода за побољшање реализације наставних садржаја из предмета *Српски језик и књижевност* уз помоћ корпусне платформе 'Удаљено читање' (Distant Reading) Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“¹³, приказаног на примеру обраде наставне јединице *Полисемија речи* и 2) стицање дигиталне писмености са сврхом формирања целоживотног образовања у складу са савременим друштвом. Дигитална писменост подразумева писменост као адаптацију, а не само као класичну писменост¹⁴ у њеном примарном значењу вештине читања и писања. „Та метафора обухвата оне концепте који наглашавају смисао опстајања помоћу писмености и њену прагматичку вредност за прилагођавање индивидуе свету који се мења. Писменост се види као низ адаптивних вештина, које индивидуи омогућавају да складно функционише као члан породице, локалне заједнице, радног колектива” (Митровић 2010: 88)¹⁵. Методолошко-методички постулат рада је *обрнућа учионица* (Flipped classroom). *Обрнућа учионица* подразумева смену између материјала и лекција који су предвиђени за рад на часу и домаћих задатака (в. Џибуан 2004, Тетрелт 2013, Бергман, Самс 2012, Фалоуз 2013: 36, Селаковић 2021: 136)¹⁶ и уклапа се у шири модел *хибридне наставе*, о чему је писано у раду Бојовић, Стојкановић 2022. Дидактички модел *обрнуће учионице* истраживан је у српској лингвистици првенствено са аспекта примене у настави страних језика, као што су српски, шпански и енглески као страни језик (в. Спасић 2021; Селаковић 2021; Тодоро-

12 Полисемија речи као наставни садржај прописана је наставним планом и програмом за усвајање знања из предмета *Српски језик* у свим гимназијама Републике Србије, в. Сл. Гласник РС/Просветни гласник, бр. 4/2020 на: <https://zuov.gov.rs/wp-content/uploads/2020/08/pravilnik-gimnazija.pdf>. Последњи пут приступљено 15. 2. 2024.

13 В. <https://udaljenocitanje.unilib.rs/>. Последњи пут приступљено 21. 2. 2024.

14 „Писменост као пракса има нека обележја која је чине општедруштвеном праксом и нека дистинктивна која је чине посебним обликом праксе. [...] Оно што је суштински дефинише у овом случају јесу *претпоставке* и *способност* за *самостално конструисање значења у контексту употребе*” (Митровић 2010: 68).

15 Посматрано са аспекта животне предности постигнуте усвајањем дигиталне писмености, дигитална писменост се може посматрати и кроз метафору писмености као моћи. „Та метафора наглашава однос између писмености и напредовања заједнице. [...] Овако посматрана, писменост *ствара* услове за развој критичке свести о друштвеним супротностима, *подстиже* на иницијативу и *учествовање* у осмишљавању пројеката акције – трансформације друштва и *дефинише* *циљеве* у *ауθενцијичном људском развоју* (Declaration of Persepolis, 1975, 128)” (Митровић 2010: 91–92).

16 Систематичне прегледе досадашњих истраживања о моделу *обрнуће учионице* погледати у Спасић 2019 и Тодоровић 2020.

вић 2022). Критеријуми одабира дидактичког модела за наше истраживање су самостални рад ученика у кућним условима уз коришћење раније достављених материјала (в. Бојовић, Стојкановић 2022: 17) и упутстава о приступу и коришћењу корпусне платформе 'Удаљено читање'¹⁷.

С обзиром на то да се у нашем раду остварује супрадисциплинарна размена налаза и знања информационо-комуникационих технологија, лингвистике и књижевности, педагогије, методике и дидактике наставе, за теоријску основу користимо концепт Нових студија писмености¹⁸. Узети теоријски оквир огледа се у интердисциплинарним проучавањима писмености различитих друштвених и културних контекста, који подразумевају широко истраживачко комуницирање са налазима из других области, значајним за разумевање писмености и начина њеног развијања (в. Митровић 2010: 11). Средином педесетих година 20. века успостављена је основа за интердисциплинарни приступ у проучавању писмености, што се сматра почетном фазом Нових студија писмености¹⁹. „У савременом образовном систему све више се потискује стицање теоријског знања и сазнања, док у први план избијају вештине. С обзиром на брзину којом се друштво мења, постало је далеко битније *како* него *шта*” (Зобеница 2010: 134). Фокусираност на писменост и компетенције²⁰ у контексту Нових студија писмености резултирала је стварањем претпоставки за педагошко бављење писменошћу на новим основама, значајним за квалитативне промене формалног образовања. „Термин *нова писменост* подразумева постојање различитих врста писмености (језичка, научна, информациона, информатичка, медијска и др.), које се надограђују и након институционализованог образовања, а које су појединцу потребне за лични и професионални развој” (Николић 2021: 420). Примена компетенцијског приступа у наставном процесу резултира усмеравањем наставе ка исходима учења, при чему се омогућава стицање знања и вештина примењивих и ван школских ситуација (в. Николић 2021: 420). Нове студије писмености не негирају везу наставе матерњег језика и писмености, али језик и писменост посматрају из нове перспективе, стога јасност везе језика и писмености не прихватају *a priori*, већ покушавају да је у контексту истраже и опишу. Дакле, концепт Нових студија писмености базира се на два кључна поставкама:

17 Својим основним особинама модел *обрнуће учионице* приближава се моделима *проблемске и програмиране наставе* (в. Петровачки, Штасни 2010: 85–111, 113–142), а од њих га диференцира рад у кућним условима. „Оно што је према традиционалном наставном плану и програму требало одрадiti у учионици, код модела обрнуте учионице ради се код куће, а на ученицима је да организују своје време за извршење школских обавеза” (Селаковић 2021: 136).

18 Нове студије писмености у бити представљају филозофску концепцију. Осим филозофским постулатима „основни дух Нових студија писмености дугује културно-историјској теорији психичког развоја Л. С. Виготског” (Митровић 2010: 24). Иначе „период настанка и развијања савремених студија писмености поклапа се са периодом великих промена у низу друштвених наука, које настају под утицајем нових научних дисциплина, нових увида у епистемиологију научног сазнања током XX века, рушења вертикалних и успостављања хоризонталних и умрежених модела сазнавања, мењања научних парадигми и све чешћег окретања ка културном и цивилизацијском контексту одређених феномена и истраживању њихових различитих проблема у контексту” (Митровић 2010: 26). Резултат новог умреженог начина сазнавања је свест научника о томе да је „*значање ограничено контекстом*, а да је *контекст* *потенцијално неограничен*” (Митровић 2010: 39).

19 Систематични преглед свих развојних фаза Нових студија писмености погледати у: Митровић 2010: 17–25.

20 Синонимни термин термину *компетенција* је термин *вештина*. У овом раду употребљаваћемо термин *компетенција*.

- (а) вишеструка писменост – неопходност овладавања појединца различитим видовима писмености зарад стицања личних, образовних и професионалних циљева у савременом друштву²¹ и
- (б) целоживотно образовање – појединац у току стицања формалног образовања, мимо њега и након њега континуирано изграђује, унапређује и проширује различите видове писмености којима се може активно служити²².

Примена овог концепта помаже да се стекне увид у писменост као однос индивидуе према свету²³, у друштвену природу писмености и процеса писања, у узајамно преображавајућу везу друштвених и индивидуалних процеса и у репрезентативност школских активности писмености у односу на свакодневне продуктивне праксе писмености једне заједнице²⁴.

Основни постулати концепта Нових студија писмености јесу критеријум одабира теоријског оквира наше анализе будући се да се у нашем раду проблематизује усвајање компетенције дигиталне писмености, примењиве и ван школских ситуација формалног образовања²⁵.

Полази се од хипотезе да ће усвајање наставних садржаја из предмета *Српски језик и књижевности* бити мотивисаније, ефикасније и трајније уколико наставник примењује дигиталне језичке ресурсе, што је посебно погодно за наставну обраду лексиколошких садржаја, као што је полисемија речи. Начин спровођења овог истраживања заснива се на употреби речничког корпуса (Пешикан и др., РСАНУ, књ. 12) и електронског корпуса српских романа 1840–1920. године на корпусној платформи 'Удаљено читање'.

3. Модел за имплементацију дигиталне писмености у настави Српског језика и књижевности

У складу са општим циљем и појединачним циљевима нашег рада истраживање спроведено у њему за своју основу има дидактички модел *обрнуће учioniце*. Сврисходност одабраног дидактичког модела проналазимо у:

- (а) његовим квалитетима одговарајућим савременој настави (в. Џибуан и др: 2004: 3);
- (б) значају за прелазак са пасивног на активни начин учења (в. Басал 2015: 31–32);

21 „Према мишљењу Б. Грина, ми нисмо једном и заувек писмени за све; пре смо писмени с погледом на неке аспекте реалности, у неким системима знања. Ове наше компетенције обједињује *културна димензија писмености*” (Митровић 2010: 78).

22 Другим речима, суштина Нових студија писмености базира се на интертекстуалности, с тим што се интертекстуалност у њиховим оквирима „преузима и користи за разумевање и објашњавање процеса настајања и коришћења текстова као социокултурних процеса и за разумевање како се преко текстова, као својеврсних носилаца форми писмености, преображавају дух, менталитет и култура народа” (Митровић 2010: 54–55).

23 Више о томе погледати у Митровић 2010: 68.

24 „У основи различитих пракса писмености, истраживачи препознају културолошке обрасце употребе писмености, на које се људи ослањају у обављању одређених друштвених активности” (Митровић 2010: 72). О различитим праксама писмености в. у: Митровић 2010: 76–77.

25 Са развојем друштва мењао се и статус дигиталне писмености у друштву, те се она престала сматрати привилегијом и постала нужност савремености (в. Миладиновић 2019).

- (в) могућности индивидуализације процеса учења (в. Бојовић, Стојкановић 2022: 21);
- (г) значају за усавршавање Блумових техника анализе, синтезе, евалуације и когнитивних способности ученика (в. Фалоуз 2013: 36–38, Селаковић 2021: 136).

Отуда на часу који претходи часу обраде наставног садржаја *Полисесија речи* ученици добијају *наставни материјал* у виду два *наставна листа*²⁶. Први *наставни лист* садржи два речничка чланка лексема 'мода' и 'модеран', преузета из 12. књиге РСАНУ²⁷. Други *наставни лист* чине упутства о приступу корпусној платформи 'Удаљено читање'²⁸, њеном претраживању и о домаћем задатку. Задати домаћи неопходан је за реализацију наставног садржаја у вези са полисесијом речи, која би се реализовала на следећем часу *Српског језика и књижевности*. Предвиђени домаћи задатак од ученика захтева кратко самостално истраживање о значењима лексема 'мода' и 'модеран', а ученичко истраживање структурирано је у две етапе. Прва етапа се односи на претраживање задатих лексема на платформи 'Удаљено читање' и бележење њихових значења и извора потврђених значења у српским романима 1840–1920. Друга етапа у домаћем задатку захтева упоређивање целокупне полисемантичне структуре лексема 'мода' и 'модеран' из РСАНУ са њиховим значењима потврђеним у електронском корпусу српских романа 1840–1920. године. Овако формиран домаћи задатак сматрамо вишеструко сврсисходним зато што:

- (а) развија вештину самосталног истраживачког рада;
- (б) мотивише ученике ка усвајању знања из предмета *Српски језик и књижевности*;
- (в) упознаје ученике са стручним приручницима речничког типа и развија компетенцију коришћења стручних лингвистичких приручника као што је тезаурусни речник, те богати речнички фонд ученика²⁹;
- (г) усвајањем знања о коришћењу електронског корпуса развија ученичку компетенцију дигиталне писмености, примењиве и у будућим личним, образовним и професионалним циљевима;
- (д) оспособљава ученике за даље усавршавање у коришћењу и примењивању компетенција и знања дигиталне хуманистике;

26 „Један од предуслова да ученицима рад на часу граматике буде занимљив јесте добро одабран лингвометодички предлогач на коме ће се језичка појава сагледавати” (Петровачки, Штасни 2008: 311).

27 О значају употребе речника на часовима српског језика погледати у: Петровачки, Штасни 2008: 153.

28 „У наставна средства се убрајају [...] и разна техничка помагала (звучне читанке, компјутер, пројектор, графоскоп), чија је улога помоћна” (Петровачки, Штасни 2008: 328). Један од начина осавремењивања наставних процеса је увођење дигиталних наставних материјала у процес реализације наставе. „У другој деценији двадесет првог века не треба наставу базирати само на уџбенику као наставном средству и извору знања, већ треба подстицати стварање и другачијег типа наставних средстава. [...] а међу наставним средствима, осим оних која су се примењивала у традиционалној настави (радна свеска, збирка задатака, практикум и сл.) јавља се и „дигитални запис” (чл. 2)” (Николић, Петковић 2018: 329–330).

29 Више о погодностима дидактичког модела *обрнуће учioniце* у настави лексикологије и лексикографије погледати у: Фалоуз 2013.

- (ђ) доводи до самосталног закључивања о вишеструким значењским могућностима реализације лексема у ширем контексту;
- (е) омогућава интерактивну наставу на потоњем часу обраде наставног садржаја *Полисемија речи*.

Час обраде *Полисемије речи* би био интерактивно заснован садејством дијалогске, монолошке и текстовне обавештајне методе наставе³⁰. Обавештајне методе служе за преношење знања и вештина, и, ако су умесно примењене, доприносе развијању жеље за сазнањем, мотивишу самосталан рад ученика³¹ и стварају погодне психолошке услове за тражење, усвајање и трајније поседовање знања и вештина (Николић 1988: 26).

Посредством текстовне методе, остварене коришћењем *наставног материјала* и корпусне платформе, уводни део часа би био структуриран од почетног дијалога наставника и ученика о примењеној појави различитих значења лексема 'мода' и 'модеран'. Дијалогска метода захтева добро припремљеног наставника³², па се наставни садржај успешно обрађује уколико дијалог није сведен само на питања и одговоре. Питањима треба да претходе одговарајући радни налози, захтеви и упутства, а одговорима да следе аргументи и докази. На тај начин се заокружује сазнајни пут, при чему учење добија карактер практичног смисаоног учења (в. Ивић, Пешикан, Антић 2001: 28–29).

Стручно вођени дијалог чинио би и део средишњег дела часа. Методичко подстицање ученика и смисаоност тог дијалога проналазимо у усмеравању истраживачке пажње ученика на битне појаве структуре градива, односно полисемије речи. Тиме наставник себи ствара погодне услове за увођење термина *полисемија речи*. По заједничком констатовању сагледане појаве вишезначности речи српског језика и њеном термилошком одређењу наставник би могао објаснити полисемију речи и као језичку универзалију, при чему би се указало на системност језичког феномена уопште, уз напомену о најширој полисемантичној структури лексема основног лексичког фонда једног језика. Уочавање полисемије речи на конкретним примерима одабраних лексема у оквирима различитих дела наставнику омогућава упућивање ученика на важност контекста употребе за остваривање полисемије речи у конкретном исказу, реченици и тексту, односно у говору. Илустрацијом о круцијалности контекста за остваривање полисемије речи би послужили ученички забележени примери употребе лексема 'мода' и 'модеран' из електронског корпуса српских романа 1840–1920, које би ученици читали, затим заједно са наставником коментарисали и на крају сагледавали у контексту целокупне полисемантичне структуре лексема 'мода' и 'модеран', приказане у 12. књизи РСАНУ.

Крај средишњег дела часа би био структуриран фронталном монолошком методом, чија би реализација у целисти припала наставнику³³. Предавачки мо-

30 Ретки су примери реализације само једног типа наставне методе. Продуктивност наставних метода јесте у њиховим садејствима, што произлази и из саме чињенице о сложености наставног процеса (Николић 1988: 25–30).

31 Самостални рад ученика представља најпродуктивније и најекономичније искоришћено време (Николић 1988: 33).

32 „Да би успешно обавио сазнају улогу, наставни разговор треба да буде добро испланиран и сигурно вођен, тако да се увек зна где он почиње, куда и како тече, чему смера и до којих резултата треба да доведе” (Николић 1988: 30, 38).

33 „Монолошка метода се заснива на целовитијим усменим излагањима учесника у настави. [...] Битно је да се она испољава помоћу целовитих наставникових и ученичких казивања и да се

нолог овде има стваралачки карактер. Њиме се завршно казивање претвара у смернице до економичног начина сазнања о самој корпусној платформи 'Удаљеног читања', њеној уклопљености у систем корпусне лингвистике и шире посматрано дигиталних наука. Увођењем знања дигиталне хуманистике у предмет *Српски језик и књижевности* наставник подстиче функционални развој наставног процеса и одговара на сталну обавезу наставника за усавршавањем и стицањем нових знања која могу помоћи остваривању циљева и задатака у настави језика и књижевности (в. Петровачки, Штасни 2008: 10).

Завршни део часа, такође, базирао би се на наставниковом кратком монологу. На крају часа наставник би усмено дао нови домаћи задатак и упутства у вези са њим. Овим домаћим задатком од ученика би се захтевало да се у библиотеци у РСАНУ информишу о полисемантичној структури неке од лексема из основног лексичког фонда српског језика, као што су лексеме 'рука', 'кућа' или 'одећа', као и да прибележе у својим свескама по један до два њима интересантна примера реализације одабране лексеме. Тај домаћи задатак наставнику и ученицима би користио као пример полисемије речи на часу обнављања градива. Уколико ни градска ни школска библиотека не поседују РСАНУ, у том случају ученици би се могли послужити било којим другим доступним релевантним речничким приручником српског језика. Овако формиран задатак сматрамо двоструко сврсисходним због тога што:

- (а) утврђује ученичку компетенцију коришћења речничког стручног лингвистичког приручника коришћењем конкретног приручника, а не посредством наставног листа и
- (б) потврђује ученицима изнету информацију на часу обраде полисемије речи о богатијој полисемантичној структури лексема основног лексичког фонда једног језика.

4. Закључак

Сагледавањем компетенцијског приступа у средњошколској настави и учењу из перспективе нових студија писмености долази се до закључка о усмеравању наставног процеса ка исходима учења и компетенцијама ученика, што омогућава изграђивање вишеструке писмености.

Улога дигиталних компетенција у усвајању знања из предмета *Српски језик и књижевности* огледа се у двама правцима: (а) формирања једног од потенцијалних метода за унапређивање наставне праксе у оквирима предмета *Српски језик и књижевности* из области српског језика и (б) формирања једног од потенцијалних метода за унапређивање наставне праксе више средњошколских предмета, пониклог на примеру обраде наставног садржаја о *полисемији речи*. Овако усмерена реализација наставних садржаја омогућава шири корелацијско-интеграцијски приступ, чиме се наставна тема захвата свестрано и ученици је могу боље разумети.

Посредством резултата прелиминарног истраживања, описаног у раду, формира се методички концепт за имплементирање дигиталних компетенција и унапређивање наставног процеса базиран на следећим принципима:

монолошке деонице могу односити на сваки битнији део наставне јединице" (Николић 1988: 41).

- (а) контекстуализација наставе у оквирима нових технолошких достигнућа – укључити нова технолошка достигнућа дигиталне хуманистике, те корпусне лингвистике са двоструким циљем: (а) мотивисаније усвајање наставног градива из предмета *Српски језик и књижевности*, и других средњошколских предмета и (б) развијање компетенције дигиталне писмености, примењиве и ван оквира формалног образовања са сврхом целоживотног образовања;
- (б) контекстуализација наставних садржаја – треба реализовати активности осмишљене на текстовима и конкретним речничким приручницима, објаснити круцијалност речника за наставу српског језика и примену у животу и развити ученичку компетенцију употребе речника на примерима одабраних речничких чланака;
- (в) формирање критичког мишљења – спојити традиционални и модерни модел реализације наставног процеса зарад формирања ученичког критичког мишљења о модерним наставним методама, ресурсима и материјалима са циљем закључивања о комплементарности традиционалног и модерног модела реализације наставног процеса и таквом начину усвајања наставног градива и
- (г) развијати способност самосталног истраживачког рада ученика – давати мање истраживачке задатке у вези са потоњим наставним јединицама како би се развила компетенција самосталног ученичког рада, у сврху припреме ученика за будуће академско образовање.

Сматрамо да је описани потенцијални модел реализације наставне јединице *Полисемија речи* из предмета *Српски језик и књижевности* вишеструко сврсисходан зато што:

- (а) врши унутарпредметну корелацију језика и књижевности, чиме ученици стварају свест о моћи и значају језика и развијају генеративна и трансферна знања;
- (б) врши међупредметну корелацију српског језика и информатичко-библиотечких наука;
- (в) подстиче мотивацију ученика, брже и дуготрајније усвајање наставног градива;
- (г) развија компетенцију дигиталне писмености ученика, те подстиче лакше усвајање и примену и других технолошких достигнућа, неопходних за постизање личних, образовних и професионалних животних циљева у савременом друштву;
- (д) развија способност самосталног истраживачког рада ученика и припрема га за обављање радних обавеза у току стицања академског образовања;
- (ђ) осавременује процес реализације наставе из предмета *Српски језик и књижевности* и
- (е) даје нови метод за даља унапређивања реализације наставних садржаја више средњошколских предмета и изналази различите и ефектне функционалне поступке у реализацији наставног процеса.

Описани потенцијални метод обраде наставних садржаја има и одређене непогодности. Непогодности овако осмишљеног наставног процеса тичу се пре свега:

- (а) могућности занемаривања традиционалног начина усвајања наставног градива путем уџбеника и приручника и свођења ученичке активности на претраживање интернет садржаја;
- (б) ослањања само на уже садржаје доступне на интернету и
- (в) смањења присуства етичких вредности код ученика и опште посматрано у оквиру целине наставног процеса уколико наставник критички не при-ђе садржају неког електронског ресурса и интернета иначе и не развија критичко размишљање својих ученика.

5. Прилози

Прилог 1, насловни лист бр. 1

Одреднице

774

МОГУЋ — МОДАЛНОСТ

2, 20). Критичар треба, по могућству, све да разуме (Поп. Б. 3, 22).

Модгуш *ирезиме* (Марет. 8, 130; ЗНЖ 21, 317; ЛПХ).

мод¹ м (тал. *modo*; исп. лат. *modus*) покр. укус, мера. — Нисам наша на мој мод диније (НП, Истра, РЈА).

Изра. на други мод на други начин, грубачије. — Шаруља [змија], брате, жестока ... оздо по трбусу некако на други мод шаргаста (Буковица, Ард., ЗНЖ 7, 281).

мод² м (мн. моди, ген. модй) ист. а. *модиј*. — Дашећ светој браћи за њихову обител, из моје ризнице ... четрдесет моди воска и четрдесет галста уља (Нуп. 12, 80).

мод³ м зоол. покр. *врста ситне некалмийејне рибе* (ЦГ, Јовић. 1).

мода ж (фр. *mode*; нем. *Mode*) нов и *ирозан* вид *животи* који *оговара* укусу *одређене* средине и *једној* времена и *одега* се а. у *одевању* и *улејшвању*; женска ~, мушка ~, летња ~, зимска ~ и др. Бејаше мода да се нико не пиша кратко (Тавр. А. 5, 77). Та се Ружа дигла на моду, ко да јој отац има чопоре! (Оток, Јурић Б., ЗНЖ 23, 302). Ношња није стална, већ се непрестано мења. Та се промена обично назива модом (Борћ. Т. 6, 73). Женске хаљине кројили су и шили нарочити мајстори према моди тадашњег времена (Радон. Ј. 7, 118). Ђ. у *јавном йонашању*, *начину животи* и др. — По градовима ће живе наши ученици све је отишло по моди некаквој и *јаволијем* трагом и тако је свијет наопако кренуо, да ће доћи вријеме да жене царују а да им *људи* робују (НПр Врч. 3, 55). Сад нећ ми опет: зидане куће, гвоздене плугове, вршаће машине ... само оно што ви зовете мода, а мода, синак, није напредак (Весел. 19, 359). Корапат знамо сићушно по моди (Алауп. 1, 66). Сада млађарија окренула у нову моду (начин) поздрављања (Пољица, Иван. Ф., ЗНЖ 10, 25). в. у *уметности* као *одређен йравац*, *нови ситил* или *нова йежња*. — У колико се више уметник труди, како се то дешава у извесним периодима и „модама“, да избаци своје ја из своје уметности ... у толико више се то ја буну (Лаз. Б., XX век 1938, 1/7). Ипак та дјела по својим темељним мислима значе ликвидацију књижевне моде (Бар. 4, 13). г. у *ономе што је йосило* *обичај*, *навика*. — У она времена то је некаква мода била, да народи један другог проклињу (Дос. 10, 116). Они никога не подижу на први поглед, никога не обарају без узрока, само из моде (Нен. Јб. 26, 56). Сад [је] код лекара мода да све болести објашњавају заразом у ваздуху (Нуп. 25, 183). Сад је мода друкчија. Принципијелна дискусија замењује се беспринципијелним погрдама (Пиј. М. 5, 109).

Изра. *бети* у (на) *моди* *бићи* *омиљен*, *йойуларан*; *бићи* *йражен*, *цењен*. — У оно време ... Грци

о астрологији са омаложавањем! Но она у последње време дошла опет у моду (М. 1, 31). *терати* *моду*, *трчати* за *модом* *међу йрихвалити* *оно што је йек йосило* (*најчешће у одевању и улејшвању*) (Ред.).

модала и **модала**, -лна, -лно 1. *ловљен йриликама*, *зависан од околности*. карт посматра нарочито појам разлике и на три врсте: реална разлика, модална и релациона разлика (Петрон. 5, 119).

2. грам. којим се изражава лични, субјективни, начински: ~ глагол, ~ израз, ~ реченица, ~ речца. У раду југослава обрађивао [је] модалну синтаксу хрватског (Прох. 1, 150). Модалном категорији голских облика ... сматрани су посебни гл. глаголски начини, модуси (императив, тензијал ...) (Стев., Савремени српско-језик II, Бгд. 1974. год., 576).

3. муз. заснован на *систему* *модуса*; *модус* (3). — Типичан је пример елемента из бијају симптоми политоналности који су за модалну арханзујућу, као и за моде монизацију (Коњовић 1, 121).

модали прид. непром. нераспр. који је *модеран*. — Све је то гиздаво и модално (С., Шкаљ. А. 2).

модалитет, -ета м (илат. *modalitas*) *вид нечеј*; *начин извршења*, *осишваривања* *и* *Збор акционара* *изабраће* у исто време *даторе* и *одлучиће* о модалитетима *лив* (Зак. 13, 20). Пребацује се да није излазан програм будућих радова као ни *мод* *пројектованог* *зајма* (Милошевић М., 1938, 4/40). Значајно је за феудализм и Херцеговине под отоманском управом у извесним модалитетима, знатно разликујући се од западно-европског феудализма (Стајић М., 1948, 368). Не кажем да сам искористио *гућности* и модалитете ... каснијега *напредног* *развоја* (Уј. Т., Р. МС—МХ ... Аустро-Угарска ... ушла у Босну и Херцеговину ... не смејући сачекати ни да *мод* *литетима* *тога* *уласка* с Турском *договором* *није* *било* *до* *тога* *да* *јој* *се* *опире* (Нен. Јб. 26, 56).

2. а. фил. начин *ивисшвања*, *начин* *бићка*, *чије* *су* *кашејорије* *могућности*, *и* *нужности*. — Онтолошким модалитетима што су могућност, стварност и нужност варају логички: проблематичност, асе и аподиктичност (Мозаик знања, ф. Бгд. 1973). (Вуј. 6; Енц. Лекс.). 3. *суђена* или *уојишће* *замислиња* *који* *се* *различитијој* *вези* *субјекти* *и* *йредикци* *кашејорије* *йроблематичности*, *асеји* *аподиктичности*. — Модалитету одговарајуће *искуственог* *мишљења* (Баз. Модалитет *судова* *заснивали* *су* *многи* *на* *онтолошком* *модалитету*, *али* *и* *г* (Мозаик знања, филозофија, Бгд.

* Одредница 'мода'

фини материјал, да се из ње моделије немогућа живота појава (Крл. 1, 8). Живот Франсоа Раблеа . . . није био моделован његовим унутрашњим светом (Финиј Е., Внц. 5, XII).

II. ~ се доби (ја)иш облик, уобичајени се, уобичајени се, обичајени се, доби(ја)иш свој специфични изглед. — Али ко ће код ових наших самониклих талената икад разазнати под чијим су се утицајем развијали и по коме се моделовали? (Поп. П., Срем. 16, XXVIII).

моделчак м дем. и хип. од *модел*; исп. модел (2а). — 1761. год. предузимач [је] неколико експеримената са првом снагом и беле саставно некакав моделчак парне машине (Борб, Вл. 6, 128). Почео који није било штампарска боја, нити звездце Гутенбергови моделчакни слова (Комар. 1, 322).

модеран и **модеран**, -рна, -рно (фр. moderne) 1. а. који је у складу, у духу са савременим укусом, који је по најновијој моди (обично о одевану и улепшавању); исп. мода (а). — Посетите у шкатулу за другим прстеном са бриљантима, чисто модерним (Држк. 1, 41). Кхерима је обећавао бомбоне, нове тоалете, прекарне и најмодерније шешире (Кол. 1, 7). Б. уређен у савременом стилу, савремено опремљен. — Ја сам . . . науман да отворим кафану овде на тргу, — праву, модерну кафану (Мат. 12, 97). Инженер је дужан да стално прати усавршавања на пољу бавске технике на страни, те је нужно, да . . . проучи модерна постројења одговарајућих бава на страни (36. зак. 1, 361). Управо прекиноћ имао сам конференцију за модерне петролејске рафинерије на Фијуму (Крл. 3, 74). На овој десетци . . . могу бити кафе . . . модерне млекарнице (36. зак. 25, 143). Ушао [сам] у најмодернију берберницу и дивно се огледао (Дел. В. 2, 440).

2. а. који је у духу новог времена, захваћен новинама, нов. — Скоро тра [Италија] утонула [је] у академском традиционализму, и [желе] да је побуђену поведу стазама модернога . . . живота (Чер. 1, 43). Кроз вијекве Црногорац се васпитавао за ратовање витешко, а нашао се у ратовању модерном (Шоб. С. 2, 133). Приступили смо . . . психолошкој студији . . . оне лирике . . . коју смо . . . назвали модерном (Нел. Д. 1, 7). Његова радња пада у оно доба кад се . . . почињу заводити писани закони и модерна организација државне власти (Јов. С. 11, 35). Ево дивног чуда наше цивилизације и модерног схватања (Радич Д. 6, 186). фнг. Познавао сам једну заједничку кућу у коју је дунуо модерни ветар (Весел. 19, 401). Б. који живи у садашњем, савременом добу, савремен, садашњи. — Прозаично је живовање модерног човека (Матон 5, 111). Без [мелодије] . . . се не да разумјети једна од главних страна уметничке психе модернога човека (Војн. И. 7, 148). Погрес модерних народа почива на том што су повучене границе моћи религији, држави, појединим класама друштва (Кнеж. Б. 4, 65).

модератан, -тна, -тно (према лат. moderatus) нераспр. умерен, уздржан, уздржљив (Вуј. 6).

модератерка ж (према фр. modérateur, регулатор) заст. хејролејска лампа чија се висина йламена може регулисати. — Дуго у ноћ уз слабо свијетло старомодне лампе модератерке нас би двојица просједјели вријеме (Бал. 6, 12).

А мене, који сам био ничан на свијетло модератерских свијета . . . дојми се ово свијетло поштанца, као да се налазим у некојој капелци (И. 17, 17). (Клаић 5).

модерати се, -им се неспр. нераспр. усмјерујући се, уздржавајући се; исп. модератан. — Ја сам у владичином двору, и за то ваља ми се у свему модерати, да ме није стид ни њега ни ко другога у моју собу довести (Поповић В., Вук 18, 275).

модерато и **модерато** прил. (лат. moderato) муз. 1. не сувише брзо, умерено (Клаић 5).

2. (у им. слукби) м и с ознака за сјаа умереног шемпа; ознака за сјаа умањене брзине у комбинацијма са другим ознакама шемпа (Вуј. 6; Клаић 5; Внц. Просв.; Внц. Муз.).

модератор м (лат. moderator) 1. онај који посредује, усклађује. — Краљ [белгијски] се увек држао улоге модератора и онога који мири . . . И утицај који је вршио био је увек тајан (Прот. С., Дело 2, 284).

2. техн. а. регулатор кретања механичких машина. — Уран [се] . . . ставља . . . ради лакшег руковања у цев које улазе у резервоар са модератором (Борба 1952, 34/2). Б. сукцијанца којом се у реакторима усмјеравају брзи неутрони (Внц. Лекс.).

модерација ж (лат. moderatio) уздржавање, умереност. — О свом другом пријатељу, Грановском, Бјелински се веома похвално изражавао, али, додавао је он, једно му не ваља — модерација! (Видојк. 1, XII). (Вуј. 6).

модеризирати (се), -изирам (се) (-ирају) (исп. нем. modernisieren) свр. и неспр. нераспр. в. модернизовати (се). — Било [је] плетарство примитивно и ваљало га је само модеризирати (Миодр. 3, 286).

модеризирати, -изирам (-ирају) свр. и неспр. (лат. moderat) 1. обузга(ва)иш, ограничити, ограничавати. — Није познавао [моје детињство] ни обзира ни стикета, ни ограничења . . . није [му] нитко кротио инстинкте . . . ни модеризирао изразе (Бег. М. 7, 259). (Вуј. 6).

II. ~ се обузга(ва)иш се, уздржа(ва)иш се. — Кад сам му рекла за Тагичев поклон, није се нимало модеризирати знао, већ да је могао изстрајати ми би све новце (Рист. Ј., Даница 1865 555). (Клаић 5).

модеризирати² (се), -изирам (се) (-ирају) свр. и неспр. нераспр. в. модернизовати (се). — О пожара почео се [Приједор] оправљати и градит попут других европских градова, бива и с се модеризирао (Стојановић С., БВ 1891, 249).

модерисање с заст. йл. им. од *модерисати* (се) — Критички претрес тога правца, одношај њег према осталим доктринама . . . могући ути његов на правац и модерисање мисли у . . . све су то питања која не припадају от већ критици (Рад. А. 1, XXXI).

модерисати (се), -изирам (се) свр. и не в. модернизовати (се). — В. пр. под модериса

модерна (лат. -ној) и **модерна** (лат. -и (фр. moderne; нем. Moderne) ум. а. књижевна вац у хрватској књижевности крајем XIX и четком XX века који се одликује ларичуларним ким шемпа и шемжом да у осмјеренима до

*Одредница 'модеран'

Прилог 2, насловни лист бр. 2

Домаћи задатак

На интернет претраживачу укуцајте ‘Удаљено читање’ и отворите извор са сајта Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” или укуцајте udaljenocitanje.unilab.rs. Када отворите задати извор, појавиће се корпусна платформа српских романа 1840–1920. На врху прве странице налази се поље за претраживање, у коме је могуће претраживати дела по њиховим насловима, дела у целини, пасусе или дуже одломке тих дела. Могућа је и претрага по писцима или појединачним речима (лексемама) и лексемским спојевима.

У пољу за претраживање укуцајте лексему ‘мода’, затим у свескама забележите изворе у којима се она спомиње (наслов дела, име писца и годину издања), прочитајте понуђене одломке у којима се употребљава лексема ‘мода’ и прибележите са којим све значењима је дата лексема реализована у тим делима.

Након бележења реализација лексеме ‘мода’ са корпусне платформе погледајте речничку одредницу те лексеме са *Насловног листа бр. 1* и упоредите њена значења у српским романима 1840–1920. са њеним целокупним значењским могућностима приказаним у речничкој одредници.

Исти процес поновите и у вези са лексемом ‘модеран’.

Извори

<https://udaljenocitanje.unilib.rs/>; последњи пут приступљено 21. 2. 2024.

Закон о основама образовања и васпитања (Сл. Гласник РС, бр. 88/2017): https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_sistema_obrazovanja_i_vaspitanja.html; последњи пут приступљено 15. 2. 2024.

Међупредметне компетенције (Сл. Гласник РС, бр. 101/2017): <https://www.kompetencije.edu.rs/međupredmetne-2/>; последњи пут приступљено 15. 2. 2024.

Пешикан и др., РСАНУ књ. 12: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Литература

Аврамовић 2016: С. Аврамовић, Функционално повезивање наставе језика и књижевности, *Методички вијести*, 7, Нови Сад, 157–159.

Басал 2015: А. Basal, The Implementation of a Flipped Classroom in Foreign Language Teaching, у: Yuzer (editor), Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 16/4, Anadolu University, 28–37. http://tojde.anadolu.edu.tr/upload/files/tojde_16_4_2015.pdf, 18. 4. 2024.

Бергман, Самс 2012: J. Bergmann, A. Sams, *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*, Virginia: ASCD

Бојовић, Стојкановић 2022: Ж. Бојовић, Ј. Стојкановић, Изокренута учионица – модел хибридне наставе, *Зборник радова Педагошког факултета у Ужицу*, 24, Педагошки факултет, Ужице, 11–28.

Брчакло 2015: Б. Брчакло, Каква је будућност српског језика, у: М. Ковачевић, Д. Бошковић (ур.), *Значај српског језика и књижевности у очувању идентитета Републике Српске IV: Будућности српског језика и књижевности у Републици Српској и процеси деинтерграција*, Пале: Филозофски факултет, 123–144 стр.

- Зобеница 2010: Н. Зобеница, Кључне компетенције на академским студијама друштвено-хуманистичких наука, *Методички видици*, 1, Нови Сад, 134–141.
- Ивић, Пешкин, Антић 2001: И. Ивић, А. Пешикан, С. Антић, *Активно учење*, Београд: Институт за психологију.
- Илић 1999: П. Илић, *Методика наставе, српски језик и књижевности у наставној теорији и пракси*, Нови Сад: Змај.
- Маринковић 2013: С. Маринковић, *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*, Београд: Кративни центар.
- Миладиновић 2019: С. Миладиновић, Дигитална писменост: од привилегије до нужности, у: Ђ. Кутлача, А. Костић, Д. Прља, Р. Зеленовић (ур.), *Примена дигитализације у култури и науци*, Београд: Институт за упоредно право, 61–77.
- Митровић 2010: М. Митровић, *Писменост и образовање: перспектива Нових студија писмености*, Београд: Филозофски факултет.
- Николић 1988: М. Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Николић 2021: М. Николић, Средњошколска настава синтаксе: усмереност на исходе и Нове студије писмености, *Књижевност и језик*, LXVIII/2, Београд, 419–431.
- Николић, Петковић 2018, М. Николић, Ј. Петковић, *Настава српског језика у контексту савремених лингвистичких истраживања*, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Новокмет 2020: С. Новокмет, Како нам интернет може помоћи у настави српског језика и књижевности, *Књижевност и језик*, LXVII/1, Београд, 119–128.
- Петровачки 2008: Љ. Петровачки, *Методичка истраживања у настави српског језика и књижевности*, Нови Сад: Филозофски факултет.
- Петровачки, Штасни 2008: Љ. Петровачки, Г. Штасни, *Методичке апликације, планирање, програмирање и пријемање наставе српског језика и књижевности*, Нови Сад: Филозофски факултет.
- Петровачки, Штасни 2010: Љ. Петровачки, Г. Штасни, *Методички системи у настави српског језика и књижевности*, Нови Сад: Филозофски факултет.
- Селаковић 2021: И. Селаковић, Модел обрнуте учионице на часовима шпанског као страног језика у измењеним друштвеним околностима, у: С. Маринковић (ур.), *Наука, настава, учење и измењеном друштвеном контексту*, Ужице: Педагошки факулт, 135–148.
- Спасић 2019: Н. Спасић, Примена и оправданост модела обрнуте учионице, у: М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности*, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 227–236.
- Спасић 2021: Н. Спасић, *Примена модела обрнуте учионице у обради јединица са поредебним и начинским значењем у настави српског као страног*, Докторска дисертација, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.
- Тетрелт 2013: L. P. Tetreault, *The Flipped Classroom: Cultivation Student Engagment*, Master thesis, Burnaby: Simon Fraser University.
- Тодоровић 2020: М. Тодоровић, Преглед интернационалних истраживања о обрнутој учионици и њихов значај за истраживања у Србији, у: М. Ковачевић, Ј. Петковић, *Савремена проучавања језика и књижевности*, књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 277–286.
- Тодоровић 2022: М. Тодоровић, *Примена методе обрнуте учионице приликом усвајања глаголских времена у настави енглеског језика као страног језика*, Докторска дисертација, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет.

- Фалоуз 2013: N. Fallows, A flipped Approach to Vocabulary Teaching in HCT Dubai Colleges Foundations Level 03: Utilising Spaced Repetition for Consolidation, UAE Journal of Educational Technology and eLearning, December Issue, <http://ejournal.hct.ac.ae/wpcontent/uploads/2013_Article05.pdf>, 18. 4. 2024.
- Џибуан и др. 2004: C. Dziuban, J. Hartman, P. Moskal, Blended learning. ECAR Research Bulletin. 2004, №7, 1–12, <<https://library.educause.edu/~media/files/library/2004/3/erb0407-pdf.pdf>>, 18. 4. 2024.

THE APPLICATION OF THE CORPUS PLATFORM ‘DISTANCE READING’ FOR IMPROVING DIGITAL LITERACY IN TEACHING SERBIAN LANGUAGE AND LITERATURE

Summary

The subject of the paper is the application of one of the corpus platforms for the purpose of improving the digital literacy of secondary school students, on the example of processing teaching content on word polysemy with the help of electronic resources of the Serbian language. The general goal of the paper is to improve the quality of the teaching process of Serbian language and literature. The set goal of the paper is achieved by creating one of the methods that improve the implementation of teaching content in several secondary school subjects. The individual goals are: 1) creating one of the methods for improving the implementation of teaching content in the subject of Serbian language by using the corpus platform ‘Distant Reading’ of the University Library “Svetozar Marković”, shown in the example of processing the teaching unit Polysemy of Words and 2) acquiring digital literacy among high school students. The paper is theoretically based on the philosophical concept of New Literacy Studies, while the flipped classroom model was used as the methodological postulate, and the theoretical and empirical framework of the research has an interdisciplinary character. The initial hypothesis of the paper refers to a more motivated, faster, and long-term adoption of teaching content and the creation of methods for improving the implementation of the teaching process. The conducted research provides a concept for implementing digital competencies, based on the principles of contextualization of the teaching process, student research work, and critical thinking.

Keywords: teaching Serbian language and literature, digital literacy, word polysemy, distance reading, flipped classroom

Ana Marija B. Pavlović